

Ses Musikimiz

MÜNİR NURETTİN SELÇUK

P

EK küçük bir yaşta musiki öğrenmeye başladığım sıralarda, hocalarımdan işitip her zaman hatırladığım mühim sözlerden bir tanesi de “Türk musikisi hanende musikisidir. Bunu da ehlinde ve bir ‘fem-i muhsin’den öğrenmek gerektir.” sözü olmuştur.

Dinîsinde ve gayridinîsinde dörtte üçü ses eserlerinden mürekkep bulunan musikimizi hakıyla öğrenmek ve layıkıyla terennüm edebilmek için fikrimce bunu muhakkak olarak eskilerin dedikleri tarzda yapmak; iyi ve sahib-i salahiyet bir ağızdan tavır ve edası ve bütün incelikleriyle meşk ve talim etmek lazımdır. Eski zamanlarda mebzulen yetişen iyi tavırlı okuyucuların nerelerden ve ne suretle yetiştikleri tetkik olunursa bunların, o devirlerde Türk musikisinin konservatuvarlığı yapan Enderunlarda, muzikalarda, muhtelif tekkelerde ve İstanbul’un muhtelif semtlerinde mevcut vukufu ve tavırlı üstadlarından uzun zamanlar önlerinde diz çöküp âdâb ve erkanıyla, bütün usul ve incelikleri ile meşk ederek öğrendikleri ve bu şekilde yetiştikleri anlaşılır. Bu hâl takriben, bundan 20-30 sene evveline kadar devam etmekte ve şehrimizin her tarafında mevcut bu üstadlar, muhitlerindeki müstaid ve evsafı haiz okuyucuları, kulaklarına fena nağmeler, yabancı tavırlar girmeksizin iyi bir şekilde yetiştirirler ve musikimizin iyi ağızlardan dinlenmesine vesile olurlardı. Bu meyanda ben de küçük yaşımdan itibaren zamanımızın büyük üstad okuyucuları olan merhum Hoca Ziya Bey, Hafız Ahmed Efendi, Hüsameddin Bey ve emsali zevattan senelerce meşk ve istifaza ederek bir şeyler öğrenebildim.

Zamanımızda bu işin nasıl olduğu ve kimler tarafından yapılmakta bulunduğu tetkik edilirse maalesef mevcudu pek nadir bulunan bu ses üstadlarının gördükleri vazifeyi, şimdi saz ehli ifa etmektedir. Bir sazendenin talebeye saz, nota, musiki nazariyatı göstermesi ne derece tabîi ise kendisinin ses eserlerini icraya müsait ve muktedir olmayan sesiyle, esasen tegannisi çok

müşkül ve nota güçlüklerinden ziyade tavır, eda ve icra güçlükleriyle memlû olan eski eserlerimizi, teganni suretiyle öğretmesi, bir okuyucunun çalmasını bilmediği ve muktedir olamadığı bir sazı başkasına öğretmeye kalkışması kadar gayritabîi ve gayrimümkündür. Bu hâl, aynı zamanda yanlış bir keyfiyetin bu suretle devam edip gitmesine ve ses musikimizi daima ayakta tutabilecek olan iyi okuyucuların yetişmesine mâni olması itibarıyla da çok zararlıdır.

Şimdi “Bu işi düzeltmek ve iyi evsafı haiz okuyucuları yetiştirmek nasıl kâbil olur?” sualine verilecek cevap şu olur:

A. Ses musikimizin ehemmiyetli ve ciddi eserlerini, ağır tavır ve nağmelerini gerek kuvveti ve gerekse tavır ve edası itibarıyla icra ve ifaya muktedir olabilecek erkek seslerini ön planda ele almak ve onları yetiştirmeye çalışmak.*

B. Bunları elde mevcut iyi tavırlı ve sahib-i salahiyet okuyuculardan meşk ve talim ettirip aynı zamanda ses için yaptırılması lüzumlu ve faydalı olan ses temrinleri, gırtlak nağmeleri, çarpmalar, ağır ve kısa ihtizazlı eserler, nefes alma, telaffuz vesaire gibi sesi terbiye ve inkişaf ettirecek hususatı iyice ve bilfiil öğretmek.

C. Küçük eserlerden başlayıp yavaş yavaş ve tedricî bir surette en büyük eserlere kadar tavır ve edası ve bütün incelikleriyle uzun bir müddet zarfında meşk ve talim ederek kâbil olduğu takdirde aynı hocalardan, olmazsa diğer hocalardan da nota, usul ve musiki nazariyatı dersleri aldırtıp tam manasıyla olgun ve mücehhez olarak yetiştirmek.

İyi bir okuyucunun yetişmesi için lazım olan bu esaslı noktalar itmam ve ikmal edildiği takdirde, eski zamanlarda olduğu gibi, zamanımızda da azametli musikimizi daima yaşatacak ve ayakta tutacak ve nesillerden nesillere canlı bir misal olarak göstermeye muktedir olabilecek iyi okuyuculara ve icrakârlara kavuşmuş, bu sahadaki büyük bir boşluğu da doldurmuş oluruz. Z

* Klasik musikimizin ses eserleri, erkek sesleri üzerine müesses bulunduğundan kadın sesleri tek olarak gerek tonları ve gerekse tavır ve edaları itibarıyla bu eski eserlerimizi ve ağır nağmelerimizi hakkıyla icraya muktedir olmadıklarından bunları ön planda ele almak istemiyor ve onların kendi seslerinin tonları ve nezaketiyle mütenasip daha hafif ve daha hissî eserler ve mesela kârlar, besteler vesaire gibi ağır eserleri okuyacakları yerde yürük semailer, şarkılar, türküler gibi eserleri okumalarına taraftar bulunuyorum.